

POLSKI INSTYTUT SPRAW MIĘDZYNARODOWYCH
BIURO ANALIZ

BIULETYN

nr 2 (247) • 12 stycznia 2005 • © PISM

nr egz: _____

Redakcja: Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Dorota Dołęgowska (redaktor techniczny), Adam Eberhardt,
Beata Górka-Winter, Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Grażyna Nowocień-Mach (redaktor tekstu), Emil Pietras (sekretarz Redakcji)

Pomoc dla ofiar tsunami w Azji Południowo-Wschodniej

Artur Gradziuk

Pomoc ofiarom tsunami w Azji Południowo-Wschodniej jest największą akcją humanitarną w historii. Wysokość deklarowanego wsparcia finansowego dla regionu wynosi około 4 mld dolarów, z czego blisko 1 mld ma być przeznaczony na pomoc humanitarną. Koordynacją akcji zajmuje się ONZ i jej agencje, co może przyczynić się do poprawy wizerunku organizacji. Wyzwaniem będzie realizacja zadeklarowanej pomocy, zwłaszcza w fazie odbudowy. Zaangażowanie największych darczyńców wpłynie na poprawę ich stosunków z państwami regionu. Dotyczy to zwłaszcza Australii, Stanów Zjednoczonych i Niemiec.

Fala tsunami, wywołana 26 grudnia 2004 r. przez trzęsienie ziemi pod dnem Oceanu Indyjskiego, spowodowała zalanie wybrzeży Azji Południowo-Wschodniej i zniszczenia na bezprecedensową skalę. Najbardziej dotkniętymi katastrofą państwami są: Indie, Indonezja, Sri Lanka, Tajlandia oraz Malezja, Malediwy, Myanmar, Seszele i Somalia. Liczba ofiar śmiertelnych szacowana jest na 160 tys. Ponadto około 500 tys. osób jest rannych, ponad 1 mln pozbawionych domu, a 5 mln – możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb. Katastrofa dotknęła w większości ludność ubogą, żyjącą głównie z rolnictwa, której majątek został niemal w całości zniszczony.

Reakcja społeczności międzynarodowej

Rządy państw dotkniętych katastrofą oraz zagraniczne organizacje humanitarne natychmiast rozpoczęły akcję pomocy dla ofiar. Jednakże wobec skali tragedii, pomoc ofiarom oraz usuwanie skutków były niemożliwe bez zaangażowania społeczności międzynarodowej. Dlatego do tej akcji włączyły się rządy wielu państw świata oraz organizacje międzynarodowe, dostarczając niezbędny sprzęt i towary oraz ofiarowując środki pieniężne. Stany Zjednoczone wraz z Japonią, Australią i Indiami utworzyły 29 grudnia tzw. trzon ofiarodawców (*core group*), który przewodził akcji ratunkowej. Wkrótce okazało się, że problemem jest nie brak pomocy, lecz dublowanie się akcji różnych organizacji i państw oraz brak koordynacji działań. Była to jedna z głównych

przesłanek zwołania 6 stycznia 2005 r. w Dżakarcie specjalnego spotkania przywódców państw ASEAN z przedstawicielami rządów oraz organizacji międzynarodowych i regionalnych.

Bilans strat i suma potrzebnych środków na pomoc dla ofiar tsunami i odbudowę zniszczeń nie zostały jeszcze oszacowane. Sekretarz generalny ONZ Kofi Annan zaapelował w Dżakarcie o natychmiastowe przekazanie 977 mln dolarów na zaspokojenie najpilniejszych potrzeb Indonezji, Malediwów, Seszeli, Somalii i Sri Lanki w najbliższych sześciu miesiącach (Indie odmówiły przyjęcia większości pomocy, a Tajlandia poprosiła tylko o pomoc w identyfikacji ciał). Z tej kwoty 229 mln ma być przeznaczonych na zaopatrzenie w żywność, 172 mln na leki i opiekę medyczną, 222 mln na schronienie i artykuły nieżywnościowe, 110 mln na szybkie stworzenie poszkodowanym warunków do życia, 61 mln na wodę, środki czystości i urządzenia sanitarne. Konieczne jest szybkie dostarczenie najbardziej potrzebnych artykułów i sprzętu, m.in.: leków i sprzętu medycznego, namiotów, samolotów transportowych, helikopterów, łodzi i ciężarówek do przewożenia niezbędnej pomocy i ewakuacji ludzi, zbiorników paliwa, środków do uzdatniania wody, generatorów prądu. Aby przeciwdziałać wybuchowi epidemii, konieczne są dostawy wody pitnej i urządzeń sanitarnych. Ponadto postanowiono stworzyć regionalne centrum wczesnego ostrzegania przed tsunami na Oceanie Indyjskim i w Azji Południowo-Wschodniej oraz regionalny system zarządzania kryzysowego. Udział w budowie systemu zgłosiły Stany Zjednoczone i Republika Federalna Niemiec.

Biorąc pod uwagę wielkość deklarowanej pomocy finansowej można oczekiwać szybkiej odpowiedzi na apel Kofiego Annana i napływu funduszy. Wśród ofiarodawców najwięcej obiecały: Australia – 765 mln dolarów, Niemcy – 665 mln oraz Japonia – 500 mln. Deklaracje te mają charakter celowy – określone kwoty będą przeznaczone na konkretne działania. Większość pomocy ma być realizowana za pośrednictwem ONZ. Ponadto darczyńcy mają zamiar przekazywać środki przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż (MCK), organizacje pozarządowe oraz na zasadzie pomocy dwustronnej (w ten sposób pomaga m.in. Polska)¹. Łącznie deklarowana suma sięga 4 mld dolarów. Ponadto zgłoszona została propozycja ustanowienia moratorium na spłatę długów przez państwa poszkodowane w katastrofie. W tej sprawie 12 stycznia br. odbędzie się posiedzenie Klubu Paryskiego.

Duże wątpliwości budzi jednak przyszła realizacja zgłoszonych deklaracji finansowych. Z obiecaną po trzęsieniu ziemi w Iranie w grudniu 2003 r. kwoty 1,1 mld dolarów dotychczas przekazano jedynie 17,5 mln. Ponadto istnieją obawy, czy pomoc dla Azji Południowo-Wschodniej nie wpłynie na zmniejszenie pomocy dla innych regionów wymagających wsparcia, takich jak Afganistan, Darfur w Sudanie lub Demokratyczna Republika Kongo. O ile kwota na zaspokojenie natychmiastowych potrzeb, o jaką apelował Kofi Annan prawdopodobnie zostanie wyasygnowana, o tyle nie można mieć takiej pewności co do środków na odbudowę zniszczeń, która może potrwać nawet 10 lat. Plany długookresowej odbudowy zniszczonych regionów mają przygotować Bank Światowy i Program NZ ds. Rozwoju (UNDP). Szczególne znaczenie będzie miało szybkie przywrócenie warunków do działalności w rolnictwie rybołówstwie i turystyce – trzech najważniejszych sektorach gospodarki państw dotkniętych katastrofą.

Akcja pomocy a wizerunek ONZ i najważniejszych donatorów

Wobec skali deklarowanej pomocy głównym wyzwaniem stała się właściwa koordynacja działań, aby środki najlepiej wykorzystać i pomoc trafiła tam, gdzie jest najbardziej potrzebna. Funkcję tę przyjęło Biuro Koordynacji Spraw Humanitarnych ONZ (OCHA), które koordynuje działalność w Azji Południowo-Wschodniej wyspecjalizo-

¹ Pełną listę deklarowanych kwot pieniężnych z określonym przeznaczeniem i sposobem realizacji można znaleźć na stronie internetowej Biura Koordynacji Spraw Humanitarnych ONZ http://ocha.unog.ch/fts/reports/pdf/OCHA_10_14794.pdf

wanych agencji ONZ: Światowy Program Żywnościowy (WFP) jest odpowiedzialny za dostarczenie i dystrybucję żywności; Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) zajmuje się dostawą leków i podstawowej opieki medycznej; Organizacja NZ ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) ma za zadanie przywrócenie warunków do działalności rolniczej i rybołówstwa, urząd Wysokiego Komisarza NZ ds. Uchodźców (UNHCR) zajmuje się dostawą niezbędnych towarów, oprócz żywności, i pomaga w zapewnieniu schronienia osobom, którym tsunami zniszczyło domy. Połączone Centrum Logistyczne ONZ zapewnia transport towarów i personelu do obszarów poszkodowanych. OCHA stale monitoruje sytuację w poszczególnych państwach i ogłasza listę potrzeb oraz listę artykułów, które zostały dostarczone w wystarczającej ilości.

Problemy ONZ z szybką koordynacją akcji humanitarnej w pierwszym tygodniu po katastrofie pokazały, jak trudne zadanie stoi przed organizacją. Daje jej ono jednak szansę na poprawę wizerunku. Sprzyjającą okolicznością jest to, że większość państw kieruje deklarowaną pomoc za pośrednictwem ONZ, podkreślając nadrzędną rolę tej organizacji w koordynowaniu działań. Niebagatelne znaczenie będą też miały przejrzystość finansowa i informowanie darczyńców o sposobie wykorzystania przekazanych środków. Pozwoli to na poprawę reputacji nadszarpniętej w związku z nieprawidłowościami przy irackim programie „Ropa za Żywność”.

Najsukuteczniejsze w pierwszej fazie akcji humanitarnej były Stany Zjednoczone. W region katastrofy wysłały m.in. 20 okrętów marynarki wojennej, w tym lotniskowiec, okręt szpitalny, sześć dużych samolotów transportowych i helikoptery. Umożliwiło to szybki transport pomocy humanitarnej i personelu, co z powodu zniszczonej infrastruktury i braku odpowiedniego sprzętu transportowego na miejscu miało szczególne znaczenie. Stany Zjednoczone dzięki skuteczności swych działań, wobec znacznie skromniejszej pomocy państw arabskich, mogą liczyć na poprawę dotychczasowego wizerunku w największym państwie muzułmańskim – Indonezji. Podobnie jest w przypadku Australii, największego ofiarodawcy pomocy, który również liczy na poprawę stosunków z Indonezją. Unia Europejska, której wielu obywateli zginęło na skutek katastrofy, zadeklarowała 500 mln dolarów, a łącznie z indywidualnymi deklaracjami poszczególnych państw członkowskich 1,5 mld. Na uwagę zasługuje wysokość pomocy zaoferowanej przez Niemcy, które w ten sposób chcą podkreślić swoją międzynarodową pozycję oraz uzyskać przychylność w sprawie ewentualnego stałego członkostwa w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. Współpraca przy prowadzeniu akcji humanitarnej może pozytywnie wpłynąć nie tylko na stosunki USA, Australii i UE z państwami Azji Południowo-Wschodniej, lecz także na poprawę stosunków w regionie. Współpraca separatystów z północnej Sumatry i na Sri Lance z rządami może spowodować złagodzenie lokalnych konfliktów, a wzajemna pomoc państw regionu (np. Indii dla Sri Lanki) dodatnio wpłynie na ich stosunki w przyszłości.

OGŁOSZENIA

**PROBLEM REPARACJI, ODSZKODOWAŃ
I ŚWIADCZEŃ W STOSUNKACH
POLSKO-NIEMIECKICH 1944-2004**

Tom II: DOKUMENTY

Pod redakcją naukową Sławomira Dębskiego i Witolda M. Góralskiego
Warszawa 2004, 622 s., ISBN 83-89607-25-5Spis dokumentów *c.d.*

- 70 po lutym 1954, sprawozdanie z działalności Delegacji Polskiej w Sowiecko-Polskiej Komisji Mieszanej zawierające zestawienia dostaw reparacyjnych
- 71 10 kwietnia 1954, sprawozdanie finansowe Narodowego Banku Polskiego dotyczące dostaw reparacyjnych
- 72 18 lutego 1955, uchwała Rady Państwa PRL o zakończeniu stanu wojny pomiędzy Polską a Niemcami
- 73 po 1955, notka w sprawie polsko-radzieckich rozliczeń za przewozy kolejowe przed 16 listopada 1956, notatka w sprawie dostaw węgla z Polski do ZSRR
- 74 18 listopada 1956, protokół z rozmów przeprowadzonych w Moskwie pomiędzy delegacjami partyjno-rządowymi PRL i ZSRR (fragmenty)
- 75 po 18 listopada 1956, notatka dotycząca polsko-radzieckich rozliczeń reparacyjnych
- 76 lutym 1957, notatka dotycząca podpisania polsko-radzieckiego protokołu końcowego w sprawie dostaw reparacyjnych
- 77 4 lipca 1957, polsko-radziecki protokół o dokonaniu rozliczeń za przewozy kolejowe
- 78 4 lipca 1957, polsko-radziecki protokół końcowy dotyczący wykonania dostaw reparacyjnych
- 79 po 31 lipca 1957, raport okresowy ambasady w Moskwie - negocjacje w sprawie podpisania protokołów końcowych (fragment)
- 80 15 kwietnia 1958, Departament Prawno-Traktatowy do Gabinetu Ministra - sugestia dotyczące odpowiedzi w sprawie pojedynczych roszczeń odszkodowawczych
- 81 6 maja 1968, fragment protokołu z posiedzenia Biura Politycznego w sprawie odszkodowań niemieckich (z załącznikiem)
- 82 1 lutego 1969, pilna notatka dotycząca sprawy odszkodowań wojennych w powiązaniu z uchwaloną 26 listopada 1968 r. Konwencją Zgromadzenia Ogólnego ONZ
- 83 6 maja 1970, decyzja Prezesa Rady Ministrów powołująca Komisję do Opracowania Problemu Odszkodowań Wojennych
- 84 26 maja 1970, pilna notatka o rozmowie z politykiem SPD (fragmenty)
- 85 29 maja 1970, notatka w sprawie negocjacji dotyczących zawarcia układu między PRL a RFN o normalizacji stosunków (fragmenty)
- 86 18 listopada 1970, informacja rządu PRL w sprawie akcji łączenia rodzin
- 87 7 grudnia 1970, układ PRL-RFN o normalizacji stosunków
- 88 24 maja 1971, informacja Komisji do Opracowań Problemu Odszkodowań Niemieckich (z załącznikami)
- 89 17 czerwca 1971, uwagi Departamentu IV MSZ do wykonanego przez Departament Prawno-Traktatowy opracowania dotyczącego roszczeń odszkodowawczych Polski w stosunku do RFN
- 90 21 czerwca 1971, pilna notatka dotycząca zgłoszenia polskich roszczeń odszkodowawczych wobec RFN

c.d.n.

*Sprzedaż w Instytucie
oraz w wybranych księgarniach (www.pism.pl/ksiazki-ksiegarnie.html)*